

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Uniuersa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 4. De principio & termino formali processionum diuinarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

sonæ productæ in diuinis sunt æquales producentibus. Ac proinde in diuinis non est beatitudo & perfectio dare, quàm accipere; & producere, quàm produci.

SECTIO IV.

De principio & termino formali processionum diuinarum.

28. **P**otencia generandi & spirandi est realis & physica. **S**uppono primo in diuinis esse verum ac reale principium formale; seu potentiam generandi & spirandi: esseque erroneum existimare has potentias esse tantum virtuales seu metaphysicas. Nam potentie virtuales tantum & metaphysicæ non sunt veræ formales potentie; sed solum per modum potentiarum, siue per analogiam & proportionem ad veras potentias concipiuntur, propter æquivalentiam ad duo, quorum vnum est potentia in creaturis, & alterum est actus: suntque tantum nomine tenus & conceptu potentie. At dicere potentias generandi & spirandi non esse veras potentias formaliter & realiter producentes, sed tantum illa concipi propter æquivalentiam, est erroneum & hæreticum. Hoc enim est negare in Deo esse veras & reales productiones: ac proinde negare distinctionem realem, & pluralitatem personarum diuinarum, quæ fundatur in relatione originis, id est reali processione vnus ab alia. Quare grauius errauit Aureolus in 1. dist. 7. q. 1. art. 2. dicens potentiam generandi & spirandi, non nominare aliquod principium productiuum in diuinis.

29. **E**ius autem argumenta præcipua hæc sunt: **P**rimò, quia inquit, vbi productiones non sunt elicite, vanum est querere productiuam potentiam, aut principium producenti. Sed in diuinis generare & spirare non sunt productiones elicite: Pater enim nihil habet elicite: & possit illud quo constituitur formaliter in esse suppositi, non potest esse aliud; alioqui non esset suppositum improductum. Secundò, posse esse patrem non est posse potentie productiue, sed est posse connexionis necessariæ, eo modo quo homo potest esse animal. Sed eadem est potentia quæ potest generare, & qua potest esse Pater: alioqui Pater produceretur in esse patris, quod est erroneum. Ergo generare non est posse potentie productiue. Tertio, illa potentia productiua esset perfectio simpliciter simplex, multò magis quàm potentia creatiua. Ergo aliqua perfectio simplex esset in aliqua persona, quæ non esset in alia.

30. **A**d primum respondeo, illud procedere ex falsa imagine, quòd actio vel productio sit aliquid elicite ex ipso agente. Quod si ita esset, abiretur in infinitum. Nam eliceretur mediante alia actione, & hæc iterum mediante alia, & sic in infinitum. Ac si dicitur actio elici immediate ab agente, &

non egere actione intermedia, ab agente distincta: melius & verius est dicere terminum produci immediate ab agente, & non egere actione intermedia, distincta ab agente, ab eoque producta, ita vt actio nihil aliud sit, quàm agens se exercens circa terminum, suaque vi illum ponens.

Ad secundum respondeo, posse esse patrem, seu posse generare, non esse posse potentie productiue, circa ipsum patrem aut paternitatem: sed circa filium.

Ad tertium dico potentiam generandi, & potentiam spirandi, quamuis nobiliorem virtute creandi, non esse tamen perfectiorem simpliciter simplicem: quia relatiue & incompatibiliter opponitur alteri æque bonæ. Licet autem potentie illæ non sint formaliter in personis relatiue oppositæ: sunt tamen in illis eminenter, ratione essentiae diuinæ, contentis formaliter omnes perfectiones simpliciter simplices, alias eminenter.

Suppono secundò, cum communi sententia Theologorum, principium quo, seu potentiam productiuam in diuinis, distinguere à principio producente vt quod. Similiter que terminum formalem productionis distinguere à termino totali, id est, à persona producta. Quod nemo negat præter aliquos Nominales, vt Gregorium Ariminensem in 1. dist. 7. quæst. 1. art. 2. conclus. 1. & Maiorem ibidem, quæst. vnica, sed à initio. Idcirco quia putant essentiam & proprietates personarum diuinarum ne ratione quidem & virtualiter distinguere. Quod esse falsum ostendimus disp. 3. sect. 5. & 6. Addit Gregorius loco citato, principium produgens filium, seipso primò producere, & non per aliud extrinsecum aut intrinsecum. Igitur non est aliquod principium quo, aliud à principio quod producit.

Deinde, si Pater per aliud à se aliquo modo produceret, tanquam principio quo: esset aliquo modo illud tale causa patris. Quia omne quod agit per aliquid aliud: aliquo modo habet esse, vel tale esse, per illud. Tertio, si aliqua forma simplex substantialis, vel accidentalis, separata diuina virtute, aut naturaliter per se existens, ageret: ipsa seipso primò ageret, & non aliquo alio principio quo. Igitur sic est in primo producente, quod Deus est, non minus simplex, quàm illa forma. Neque dicas, inquit, quòd non obstante summa simplicitate personæ, adhuc essentia, & similiter proprietates, aliquo modo distinguuntur à persona, saltem secundum rationem: & per consequens persona potest esse principium quod: & essentia vel proprietas, principium quo. Illud enim non valet, quia distinctio rationis aut conceptus nihil facit ad præpositum. Neque conceptus vel ratio est principium quo, nec quod, generandi filium: sed res extrinsecua in qua cum nulla penitus sit distinctio, non potest ibi talium principiorum distinctio assignari. Et confirmatur quia eadem

ratione in forma simplici creata posset assignari principium quo, aliud à principio quod: quod tamen nullus dicit.

33. **Diluatur.** Ad primum Respondeo, principium producens filium, seipso primò producere, sed non omni ratione sui, vt videbimus paulò post. Ad secundum dico Patrem non producere per aliud à se, adæquatè, ne ratione quidem, distinctum: sed per aliquam sui rationem intrinsecam, quæ non est causa, sed ratio virtualiter & metaphysicè constitutiva Patris. Ad tertium Respondeo formam simplicem physicè, sed virtualiter & ratione multiplicem, non agere secundum omnem sui rationem quidquid agit: Possèque in illa distingui principium quod agit, à principio quo agit. Ex. gr. anima rationalis non intelligit quæ est vegetatiua, id est, quatenus per vim vegetandi æquiuale formis plantarum: sed quatenus est intellectiua, id est, quatenus similis est Angelis in virtute intelligendi: quamuis duæ illæ rationes sint idem à parte rei in eadem simplici anima rationali. Itaque in anima rationali potest distingui ratione principium quod, & principium quo: Quamquam iuxta modum communem loquendi, à quo non est recedendum, principium quod, non dicitur, nisi de toto substantiali & subsistente, cui tribuuntur actiones omnes, licet sint tantum ab aliqua eius parte, aut modo, vel accedente adiuncto; iuxta vulgatum axioma: Actiones sunt suppositorum.

34. Ad replicam, dico conceptum quidem nostrum vel rationem nostram, non esse principium quo, vel quod, generandi filium: sed rem extra conceptum à parte rei existentem. In qua licet nuda penitus sit distinctio propriè dicta, intrinseca scilicet, & formalis seu actualis: est tamen amplitudo virtualis, & æquiuale ad multa, quæ præbet intellectui fundamentum formandi de re illa diuersos conceptus inadæquatos, attingentes rem diuersimodè prout æquiuale rebus diuersis. Estque verum quod sit principium, quatenus æquiuale vni, & non quatenus æquiuale alteri. Sicut de anima rationali verum est quod sit principium sentiendi & sentiat actu, quatenus æquiuale animæ brutorum: & non quatenus æquiuale animæ plantarum. Quodque intelligat quatenus habet principium intelligendi, vt Angeli, supra perfectionem sentiendi & vegetandi, in qua cum brutis & cum plantis communicat.

35. His præsuppositis difficultas est quomodo filius & Spiritus sanctus procedant per viam intellectus & voluntatis? seu quodnam sit principium formale, cuius terminus formalis huiusmodi processionum?

Quænam sint principia processionum diuinarum?
Respondeo & dico primò, principium formale productionis filij esse actum essentialem intelligentiæ vt secundum: Spiritus verò sancti principium formale esse actum essentialem voluntatis vt secundum: ita vt Filius & Spiritus sanctus producantur

formaliter per actus essentialis intelligentiæ & voluntatis, non vt tales simpliciter, sed vt secundi sunt seu per ipsorum secunditatem mirabilem ad intra. Totale autem principium producens, esse Patrem respectu filij: & Patrem ac filium, per modum vnius spiratoris, respectu Spiritus sancti. Huius assertionis pars secunda, de principio totali, facilis est, & extra controversiam: fatique patet ex ipsa definitione principij totalis, quod est id totum cui competit virtus integra & completa producendi, quodque vere denominatur producere.

36. Prima verò pars eiusdem assertionis de principio formali est D. Bonauenturæ in 1. dist. 7. art. 1. q. 1. Durandi eadem dist. q. 2. num. 29. Carthusiani ibidem q. 1. sub finem, vbi etiam Henricum, & Antihodorensem in eandem sententiam citat. Est etiam Varronis apud Gregorium Arim. in eadem dist. q. 2. art. 2. & Valentini Herice disp. 13. de voluntate Dei num. 43. vbi affirmat volitionem communem in patre & filio esse principium communicationum & productionum Spiritus sancti, per relationem spiratoris. Ad eandemque sententiam propè accedunt Albertus Magnus in 1. dist. 7. art. 2. Ricard. ibidem q. 1. & Valentini q. 15. de Trinit. puncto 2. assertionem 2. affirmantes essentialitatem quidem & proprietatem constitutivam generandi & spirandi: sed principium tamen proprietatem: Et Ioannes Delugo disp. 12. de Incarnat. num. 96. vbi sic habet: Natura diuina, prout præscindit à personalitate patris, non distinguitur realiter à persona filij. Quare vt sic non potest esse principium generandi filium. Principium enim & principiatum debent distingui realiter. Quare oportuit constitui in ratione principij per aliquid distinctum à filio: nempe per personalitatem. Huc vtque Delugo. Fauet etiam D. Thom. pluribus locis, quæ citabimus paulò post.

37. Probatur primò auctoritate Patrum, Athanasij in Dial. de Trin. contra Anomæos paulò post medium, vbi explicans illud Psal. 109. Ex utero ante luciferum genuisse, sic habet: Vteri nomine genitricem vim ipsius hypostases intelligo. Quod autem per hypostasim non intelligat essentialitatem, patet ex eo quod de ipso refert Gregorius Nazianzenus in oratione de laudibus Athanasij, vbi sic ait: Cum à nobis essentia vna & tres hypostases pie dicerentur, & simili quidem modo apud Romanos intelligerentur: ceterum dum ob linguæ illius angustiam, verborumque inopiam hypostasim ab essentialitate distinguere non possent, tumque ob causam in illius locum, personarum indixissent nomen: D. Athanasius a vtriusque parte humaniter accersita, & vtriusque sententia diligenter & accuratè perpensa, postquam concordans reperit, neque quoddam doctrinam quædam inter se disidentes, ita negotium transigit, vt nominum vsu ipsi concedens, rebus eos constringeret. Hæc Nazianzenus. Sed neque etiam dici potest Athanasium per hy-

Bonauent.
Durand.
Charus.
Gregor.
Herice.

37.
robatur
propheta-
tas esse
principium
formale.

postquam intelligere totum Patrem ut talem: alioqui enim quando ait Patrem ex vtero id est, ex vi genitricis hypostaseos sua gignere: sensus esset, Patrem ex vi genitricis patris sui gignere: quod est absurdum. In rigore tamen dici posset intelligere totam substantiam completam & individuum Patris, ut solent Patres antiqui, qui passim nomina hypostasis & personae confundunt. Ita ut sensus sit Patrem gignere ex vi genitricis suae substantiae completae, id est, suae personae. Apertius vero fauet Epiphanius haer. 73. prope medium, ubi sic habet: *Vox, Pater, plus est quam nomen Ingeniti.* In Ingenito enim non apparet potentia patris: quae scilicet apparet in Patre, per id quod Pater addit supra Ingenitum. Nihil autem aliud addit, quam paternitatem. Quare ex mente S. Epiphanius paternitas est potentia patris ad generandum. Et Damasceni lib. de duabus Christi voluntatibus, paulo ante medium, ubi sic ait: *Omnia quae habet Pater, sunt filii, sola gignendi vi excepta:* id est, excepta paternitate, quae non potest communicari filio, cui opponitur relatiue: caetera vero omnia quae habet Pater, communicantur filio. Quare ex sententia Damasceni paternitas est gignendi vis.

38.

Idem probatur ratione. *Supra sect. 2.*

Probatum secundum rationem. Nam quod in Deo sit fecunditas, seu vis generandi & spirandi, quodque generatio sit per viam intellectus, & spiratio per viam voluntatis, ex dictis supra notum est. Hae autem fecunditas non est ad producendum actum intelligendi aut volendi formaliter: cum Deus seipso sit intelligens & volens, citra realem productionem vultus actus, siue essentialis, siue contingentis. Neque etiam est praecise intellectus aut voluntas in actu primo considerata, vel actus intellectus & voluntatis, praecise sumptus: quia intellectus & voluntas, & actus intelligendi & volendi, possunt optime intelligi, etiam infiniti in perfectione intelligendi & volendi, sine fecunditate. Et uterque communicatur integre & perfecte, non communicata fecunditate. Nam in Filio & in Spiritu sancto, non minus quam in Patre, est perfectissima intelligentia, & perfectissimus actus volendi: & tamen in filio non est fecunditas generandi, neque in Spiritu sancto fecunditas spirandi. Ergo de ratione intelligentiae aut actus volendi non est fecunditas, sed necessario distinguenda est ratio, quandoquidem possunt illi actus communicari perfectissime absque fecunditate. Estque concipienda veluti consequens actu essentiali intelligendi & volendi: quia quodammodo illi aduenit virtualiter, sequiturque Deum in esse perfectissimo intellectuali & volitivo constitutum essentialiter. Imò nec illos actus ita sequitur fecunditas, ut in quocunque est actualis intelligentia, aut actus volendi essentialis, sit etiam fecunditas illi respondens. Siquidem tota & per-

For anditas generandi & spirandi distinguuntur aliquatenus ab actu intellectus & voluntatis.

fecta ratio intelligentiae est in filio, qui non potest esse genitor: & tota volitio est in Spiritu sancto, qui non potest esse spirator. Neque enim habent fecunditatem ad seipsos, cum idem a seipso produci nequeat. Neque ad alios, cum alij non sint possibiles: potentia autem ad impossibile & ad nihilum, nihil est. Et quidem quod alij filij, & Spiritus sancti, non sint possibiles, manifestum est. Alioqui iam essent. Nam personae divinae non sunt ex libertate, sed ex necessitate absoluta: ita ut idem sit reipsa in illis posse esse, & esse. Potentia etiam realiter & physice productiva eiusdem ad seipsum esse nequit. Non solum propter realem praesuppositionem producentis ad productum: quae si nihil aliud obstat, suppleri posset per reproductionem eiusdem a seipso aliter existente & praesupposito reproductioni suae: Verum propter oppositionem realem necessariam inter producentem & productum immediate, quae sine reali distinctione esse non potest: alioqui quidni filius & Spiritus sanctus producant seipsos: ita ut bis producantur ab aeterno, cum subordinatione quorundam: primo a persona distincta, secundo a seipsis, simul quidem tempore quo producuntur ab alio, sed origine posteriori: ad eundem modum quo lumen ab alio productum, producit aliud tertium, eodem instanti quo ab alio producit: cum subordinatione tamen originis: quatenus ipsum prius debet esse & produci ab aliquo, quam producere aliud: & hoc ab illo est, non illud ab isto.

Idem non potest dici de ipsa.

Adde quod si non esset necessaria distinctio realis inter producentem & productum immediate, non esset ratio distinguendi realiter personas divinas propter productiones: quia in divinis omnia sunt unum quantum fieri potest. Unde vterius confirmatur responsum. Nam producentem, qui producentem formaliter, & secundum, debet distinguere realiter ab eo quod producit. Atqui natura divina, ipsaque intelligentia & voluntas, tam in actu primo, quam in actu secundo intelligendi & volendi considerata, non distinguitur realiter a personis productis: ergo &c. Confirmatur secundum ex D. Thom. qui licet contrarium sentire videatur quast. 41. art. 5. verbis relatis in prohemio huius disput. alijs tamen locis aliqua tradit quae non parum fauent nostrae sententiae: ut quast. 37. art. 1. in corp. ubi distinguit *Intelligere*, & *Dicere*: atque *Intelligere*, in divinis dici solum essentialiter, quia non importat habitudinem principij: at vero *Dicere*, importare habitudinem principij: & q. 41. art. 1. ad 2. refert ex Magistro in 1. dist. 36. generationem esse paternitatem. Et in eadem solutione vniuersim asserit actum notionalem in divinis non differre a relatione, nisi secundum modum significandi. Et art. 4. ad 3. tradit has propositiones: *Potentia significat principium. Principium autem importat distinctionem ab eo cuius*

est principium. Actio ab agente non distinguitur in Deo. Potest Deo attribui potentia secundum propriam rationem principij. Et ideo sicut potentiam creandi ponimus in Deo: ita possumus ponere potentiam generandi vel spirandi. Intelligere & velle non sunt tales actus qui designent processionem alicuius rei à Deo distincta. Unde respectu horum actuum non potest saluari ratio potentie. Hucusque D. Thom. iuxta quæ essentia & intelligentia diuina non potest esse formaliter potentia generandi. Nam potentia formaliter significat principium. Principium verò importat distinctionem ab eo cuius est principium. Sed essentia & intelligentia diuina non importat distinctionem ab eo quod generatur. Ergo essentia & intelligentia non est formaliter potentia generandi. Restat igitur vt generandi vis sit proprietas patris realiter distincta à filio, quæ est ipsa paternitas. Idem S. Thomas quæst. 41. art. 4. in corp. ait potentiam nihil esse aliud, quam principium alicuius actus. Item potentiam generandi significare id, quo generans generat. Ergo, si id quo generans generat, est potentia: & potentia est principium: & principium importat distinctionem ab eo cuius est principium: sequitur essentiam & intelligentiam secundum propriam rationem non esse potentiam generandi, cum non importet distinctionem ab eo quod generatur.

40. Concil. Lateranense. Confirmatur tertio ex Lateran. cap. 2. de summa Trinit. circa medium, vbi sic ait: *Illam res, scilicet naturam, non est generans, sed est pater qui generat, et filius qui gignitur.* Quibus verbis significat Patrem non per ipsam naturam siue essentiam, sed per aliquid sibi proprium generare, nimirum per paternitatem. Alioquin enim si Pater non proprio aliquo generat, sed naturam: certe natura ipsa proprie generat, quippe cuius actiue est generatio. Aut si ipsum formale constitutum naturam formaliter generat vt tale: ergo & ipsa natura, per quam tale formaliter constituitur. Sicut calor verè calefacit, & frigus frige facit, & lux illuminat: quamuis calor, frigus, & lux sint in concreto physico, id est, in aliquo subiecto quod constituunt formaliter calidum, frigidum, lucidum; non autem in abstracto. Denique quando aliquid conuenit alicui supposito, & alteri repugnat: debet illi conuenire secundum id quod illi proprium est, & in quo differt ab altero. Sicut v. g. visio & fructus Dei, quæ conuenit homini, & non brutis, conuenit illi secundum proprium hominis, per quod differt à brutis. Sed potentia generandi conuenit patri, & repugnat filio: ergo patri conuenit secundum id quod est proprium patris, & in quo differt à filio. Alias plures rationes addit Durand. loco supra citato.

41. Ex his collige primò, Deum non generari.

nerare per suum intelligere, nec spirare per suum velle, nisi remotè: proximè verò per fecunditatem, seu per intelligere & velle vt fecundum. Non tamen ita vt intelligere & velle materialiter tantum habeant; quoniam actus intelligendi, & volendi, non sunt tantum velut subiectum, sed etiam radix proxima fecunditatum quæ conueniunt illis per se. Quamuis non ita, vt sint à illorum ratione infesca: neque ita vt in quocunque est actualis intelligentia vel actus volendi, sit etiam fecunditas.

Collige secundò, Filium non gigni per actionem intelligendi, nec Spiritum sanctum produci per actionem amandi: quasi huiusmodi actiones sint formaliter ipsorum productiones. Etenim productio Filij & Spiritus sancti realis est, terminaturque ad aliquid realiter distinctum. Actio verò intelligendi & amandi in Deo non est realis: quia Deus non agit physicè & realiter, intelligendo & amando, sed per simplicem entitatem & substantiam suam sufficiens est, absque vlla reali productione, ad intelligendum & amandum. Neque vlla est distinctio inter ipsius intelligendi & volendi potentiam, & actum secundum intelligendi & volendi, nisi virtualis & per æquivalentiam ad intellectum aut voluntatem, & actum secundum creaturarum. Et hæcenus de principijs processionum diuinarum. Nam de terminis,

Dico secundò, terminos formales earundem processionum, vt productiones sunt, esse proprietates personarum productarum, per quas relatiue opponuntur producentibus. Totales verò terminos, esse easdem personas productas, filium videlicet, & Spiritum sanctum. Secunda pars conclusionis ab omnibus admittitur: & patet, quia terminus totalis productionis est totum illud quod per eam denominatur productum. Prima verò, est Henrici in Summa art. 54. q. 3. Durandi in dist. 5. qu. 1. iuncta dist. 7. qu. 2. n. 23. Aureoli ibid. q. vnica art. 2. propositione 3. Gabrielis qu. 3. art. 2. qui tamen postremus terminum formalem cum totali confundit, eò quod putet ne ratione quidem distingui proprietatem & personam.

Probat, quia terminus formalis cuiuscunque productionis generatiue est id, quod per se proximè & ratione sui producit, & ratione cuius reliquum totum dicitur produci: sicut principium formale proximè est id, quod per se proximè & ratione sui producit, & ratione cuius reliquum totum denominatur producus. Atque proprietates personarum productarum opposita producenti, est id solum quod per se producit, non autem natura: & ratione cuius tota persona denominatur produci: sicut ex opposito proprietates producentis est id quod per se proximè ac formaliter producit: & ratione cuius tota persona denominatur producus: ergo &c. Minor

42

43

Henric. Durand. Aureol. Gabriel.

Termin. formales processionum diuinæ sunt proprietates personarum productarum.

ex dictis clara est. Maior probatur ex communi usu & definitione termini formalis. Quamvis enim varij variè utantur hac voce, unde existunt quæstiones de nomine communius tamen, teste Suare tomo 1. in 3. part. disput. 8. sect. 2. columna 2. terminus formalis productionis aut actionis dicitur esse id quod proximè per illam inducitur & fit in rerum natura. Hic est enim, inquit, usus istius vocis, ut ex omnibus Philosophis constat, & ex ipsa ratione termini, quæ in hoc consistit ut ad ipsum tendat actio. Actio autem maximè tendit ad id quod per ipsam proximè fit. Hæc Suares.

Qui nihilominus lib. 6. de Trinit. cap. 6. num. 2. vult essentiam communicatam esse terminum formalem originis, seu productionis realis Filii, & Spiritus sancti. Sed hoc non satis convenit cum priori eius dicto. Sic enim argumentor: Terminus formalis productionis est id quod proximè per illam inducitur & producit, aut fit in rerum natura. At essentia ut communicata non producit: ergo essentia ut communicata non est terminus formalis productionis. Maior est Suaris loco prædicto citato. Minor est certa, quia essentia ut communicata nihil est aliud, quam essentia ut existens in persona producta, vi productionis proprietatis, quæ ex parte sui identificatur inseparabiliter cum essentia. At non propterea producit ipsa essentia: sicut neque propterea distinguitur realiter à persona producente & communicante.

Dixi terminos formales processionum, ut productiones sunt, esse proprietates personarum productarum, per quas relative opponuntur produceribus; non autem absolute omni alia ratione. Notandum enim est primò, in processione & totali constitutione personarum procedentium duo considerari posse, ratione distincta, & modo vel non mutuo præcisa, iuxta diversas opiniones circa distinctionem proprietatum ab essentia diuina, de quibus dicemus disput. sequenti sect. 5. Vnum est productio proprietatis personæ productæ: Alterum est communicatio essentia, seu potius identificatio proprietatis cum essentia diuina. Quæ identificatio est omnino & absolute necessaria. Illa verò imperfecta, intelligitur esse persona intere & perfecte constituta ex proprietate & essentia. Differunt tamen aliquatenus ratione productionis & communicationis. Nam proprietates personæ productæ, realiter & physice producit, non autem communicat. Contra verò essentia non producit, sed tantum communicat, propterea quod id quod realiter producit, est necessariò idem realiter cum essentia, & ab illa inseparabile, ex parte sui. Sicut igitur actio conueniuntia personæ productæ dupliciter potest considerari, quatenus scilicet est productio proprietatis, & quatenus est communicatio essentia: ita duo termini formales eiuſdem actionis distingui

possunt per rationem. Productio enim videtur, proprietates communicationis verò, essentia ut communicata. Quamquam illa communicatio non est actio realis aut exercitium reale distinctum à productione: sed ipsamet productio proprietatis est etiam communicatio essentia, propter necessariam identificationem proprietatis cum illa: ita ut realiter eodem modo producit proprietates, & communicat essentia, realiter eadem, & inseparabiliter proprietate, eo modo ut cuiusque conuenit illa proprietates necessariò conueniat essentia: licet non vice versa.

Nota secundò essentiam seu naturam diuinam prout conuenit ad constitutionem personæ productæ, spectari posse dupliciter. Primò, velut extrinsecò, per modum eius ex quo quodammodo proprietates producit, siue quasi ex materia, ut Durand. Henricus, & quidam alij volunt: siue quasi ex natura & totali forma, determinabili, non ut materia per formam, sed ut natura per modum aut terminum substantialent, ut melius dicunt plures alij cum Suare lib. 6. cap. 6. num. 6. Secundò, spectari potest ut communicata, & per modum veluti partis intrinsecè constituentis cum proprietate producta personam diuinam, constantem ex illa proprietate, & ex natura ipsi communicata seu potius identificata. Priori modo essentia prior est proprietate producta, & ad illam præsuppositiue se habet, ut id ex quo proprietates quodammodo existit. Posteriori modo essentia ut communicata, se habet quasi posterioris ordine rationis ad productionem proprietatis, quæ productio est: quatenus ratio cur communicetur essentia, est quia producit proprietates quæ illi necessariò identificatur, & inseparabiliter ex parte ipsius proprietatis, quæ nulli potest conuenire, cui non conueniat natura diuina.

SECTIO V.

Refutantur contraria sententia, & respondetur earum argumentis.

Contra id quod diximus in prima conclusione sectionis præcedentis, potentiam generandi & spirandi formalem & proximam, seu principium quo, esse proprietatem patris & spiratoris, sentiunt non pauci. Quorum aliqui putant ipsam essentiam diuinam, prout est intellectio & volitio essentialis, esse potentiam generandi & spirandi formalem & proximam. Alij dicunt essentiam non solam, sed adiuncta proprietate. Et isti in tres sententias diuiduntur. Aliqui enim volunt proprietatem adiungi ut principalior, Alij, ut æqualiter complementem & constituentem potentiam. Alij denique, ut minus principalem, & velut connotatum quoddam.

Suarez.

44

45

In processione diuinis est productio & communicatio.